

Aleksandras Puškinas

Pasaka

apie **MIRUSIAJĄ CARAITĘ**
irapie **SEPTYNIS MILŽINUS**

A. Puškinas

Pasaka
apie
Mirusiąją
Caraitę
ir apie
Septynis
Milžinus

Iliustravo
dailininkas
V. K. Onaševičius

VGA
VILNIUS
1982

Vertė
A. BUSILAS

Trečias leidimas

Šis
X Vienašis mokykla
BIBLIOTEKA

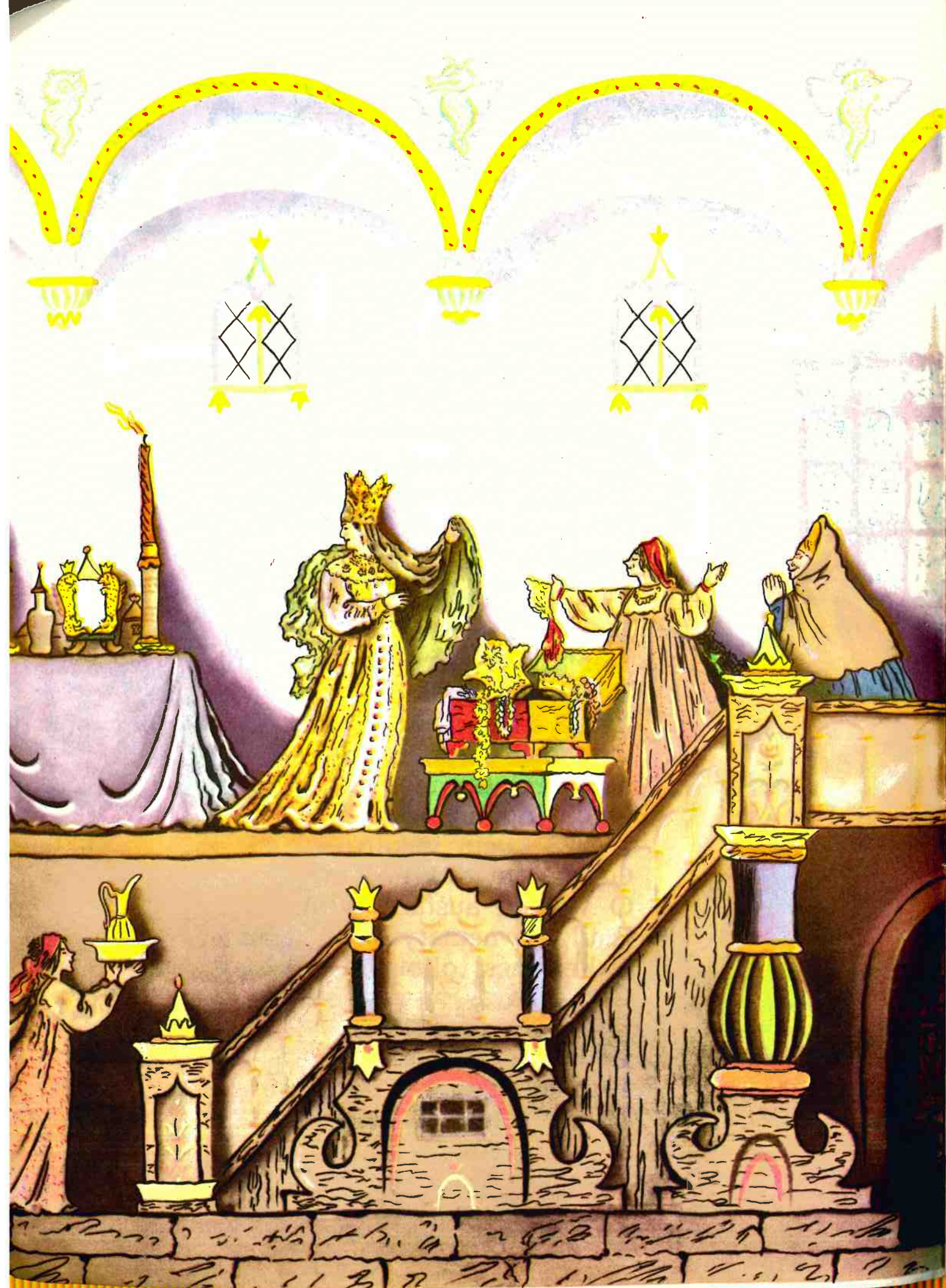
36592

4803019101

P $\frac{70802-223}{M852(10)-82}$ 237-82

Pamylavęs žmoną savo,
Caras žygin iškeliavo;
Pasilikusi viena,
Sėdi po langais žmona,
Žiūri ten, kur tiesias kelias,—
Net įskaudo jai akelės,
Žvelgiant tolin nuo aušros
Ligi vakaro žaros.
Nematyt brangaus draugužio!
Regi: pūgos siaučia ūžia,
Žemė sniego uždengta,
Jau visa balta, balta.
Jau devintas mėnuo laukia,
Nuo langelio nesitraukia,
Ir štai kūčių vakare
Gimsta jai duktė dvare,
O kalėdų auštant rytui,
Išsiilgtas nematytai,
Iš kelionės tolimos
Grįžta caras, vyras jos.
Žiūri ji į savo vyrą,
Gailios ašaros jai byra...
Taip nudžiuginta ūmai,
Miršta prieš mišias jinai.

Garas vaikšto liūdesingas;
Bet... ir jis juk nuodėmingas:
Panašlavęs metelius,
Pasiuntė kitur piršlius
Ir greit gavo žmoną naują.
Kaip carienė gryo kraujo
Buvo ji: aukšta, skaisti,
Sumani, vikri, grakšti,
Tik labai jau įnoringa,
Išdidi, pavydulinga.
Kraičio atvežė jinai
Veidroduką vien tiktai;
Paslaptį jisai turėjo:
Žmogiškai kalbėt mokėjo,
Tik su juo bežaisdama,
Buvo ji tikrai linksma;
Puošdamos su juo plepėjo
Ir maloniai klausinėjo:
„Veidrodėli mielas, tark,
Visą tiesą man paberk,
Ar ne aš visų mieliausia
Ir gražiausia, ir skaisčiausia?“
Veidrodukas jai į tai:
„Taip, sakau aš tau rimtai,
Tu, cariene, ir mieliausia,
Ir gražiausia, ir skaisčiausia.“
O jinai kad ims kvatot,
Trūkčioti, pečiais kilot,
Mirkčioti akim, lankstytis,
Pirštais pliaukšinti, maivytis,
Įsisprendus šokinėt,
Šauniai veidrodin žiūrėt.

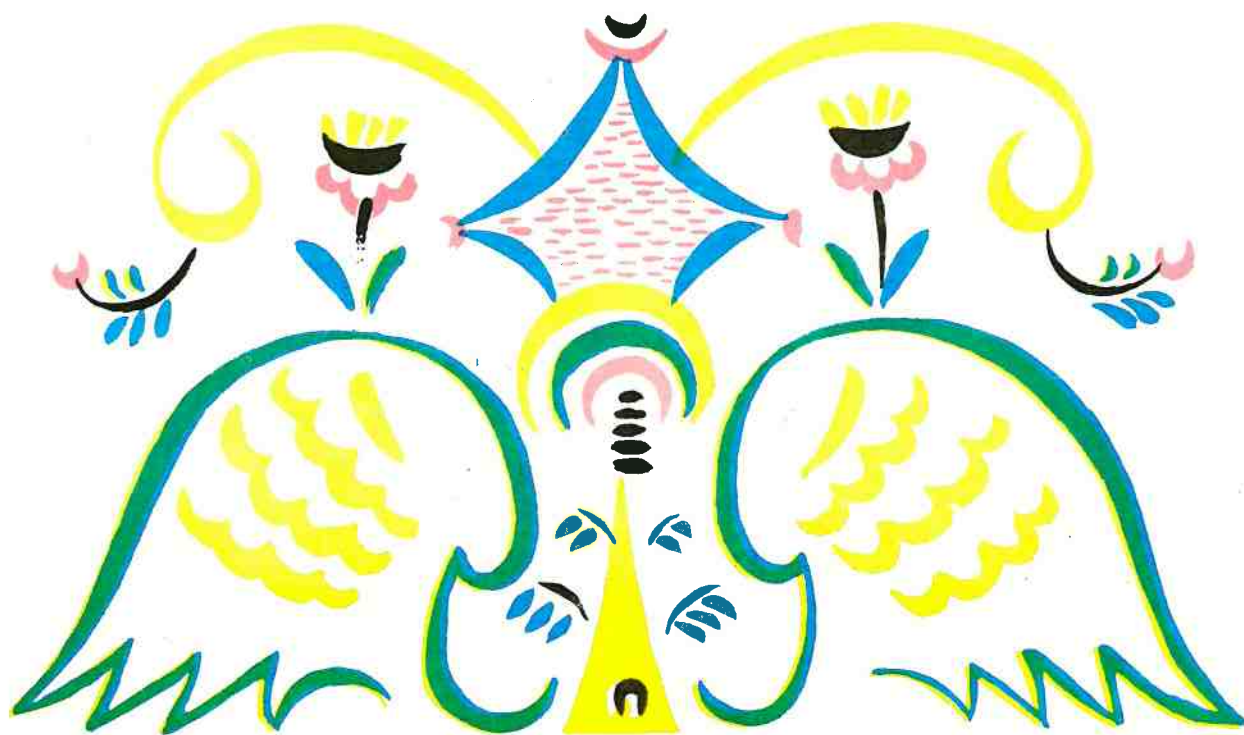

Tuo laiku jauna caraitė,
Nors ir likusi našlaitė,
Augo, stiebėsi aukštyn,
Ėjo vis puikyn, grakštyn;
Geraširdė, skaistaveidė,
Kaip linksma paukštelė skraidė.
Atsirado greit piršlys,
Jauną vyrą perša jis —
Jelisiejų karalaitį.
Caras gausų skiria kraitį:
Dešimt miestų ir šalių,
Šimtą trisdešimt pilių.

Prieš jungtuvių vakarienę
Besipuošdama carienė
Užsimanė dėl juokų
Vėl pažaist veidroduku:
„Pasakyk, ar aš meiliausia
Ir grakščiausia, ir skaisčiausia?“
Ką gi veidrodis į tai?
„Tu žavi, sakau rimtai,
Bet caraitė dar meilesnė,
Dar grakštesnė, dar skaistesnė.“
Čia carienė kadgi stos,
Rankele kad užsimos,
Kadgi duos per veidroduką!..
Ilgai trypė ji ir dūko.
„A, stikliūkšti, nori tu
Susipykt... Nesuprantu,
Kuo ji man prilygti gali?
Dar pajus ji mano galią!
Mat užaugo dabita!
Ne stebuklas, kad balta:
Kai ją motina nešiojo,
Tik į sniegą ir spoksojo.

Bet sakyk, jei išmanai,
Kuo pralenks mane jinai?
Pripažink: juk aš gražiausia,—
Karalystėj mūs plačiausioj
Ir svetur nēr man lygios,
Taip?" O šis į kalbą jos:
„Ne, caraitė dar meilesnė,
Dar grakštesnė ir skaistesnė.“
Kas daryt jai? Pavydu...
Metus stiklą ant grindų,
Šaukia ji Juodžiukę savo,
Kuri sarge jai tarnavo,
Liepia eiti tuoj iš čia
Pas caraitę — ir slapčia
Girion ją tamsion nuvesti,
Ją surišti ir pamesti
Gyvą po pušim: tenai
Nuo vilkų težus jinai.

Koks šėtonas pavyduolę
Perkalbės? Juodžiukė uoliai
Vykdė įgeidį ponios —
Ir po valandos kitos
Tankumon miškų atėjo...
Kai caraitė pastebėjo,
Kad ją nori čia palikt,—
Išsigandus ėmė klykt:
„Kuo kalta aš? Būk protinga!
Pagailėki! Kai galinga
Karalienė būsiu aš,—
Atsilyginsiu, dievaž!“
Sargė blogo jai nedarė,
Tik, mylėdama ją, tarė:
„Tau tepadedą dangus!“
Ir sugrižo į namus.
„Na? — carienė ją paklausė,—
Kur gražuolė ta mieliausia?“
„Ten, miške, jinai viena,—
Pamelavo mergina,—
Pirišta tvirtai prie gluosnio,
Greit paklius žvėrių naguosna;
Taip kentėt ji gaus mažiau,
Ir mirtis ateis greičiau.“

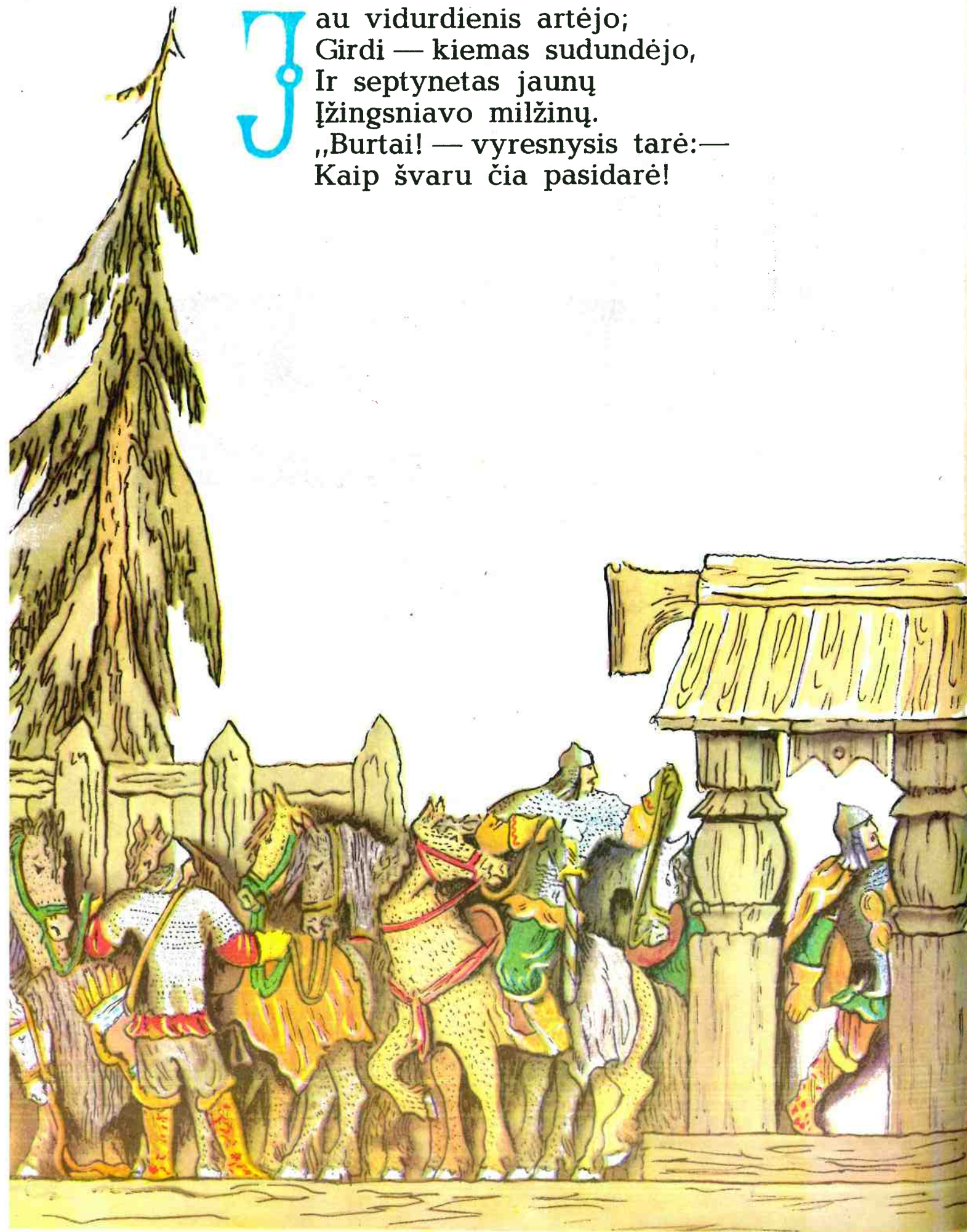
Plinta gandas stebuklingas,
Kad jauna caraitė dingus!
Caras eina iš galvos.
Jelisiejus gaili jos,
Vilias dievo dar malone
Ir išvyksta į kelionę
Paieškoti mylimos
Sužadėtinės savos.

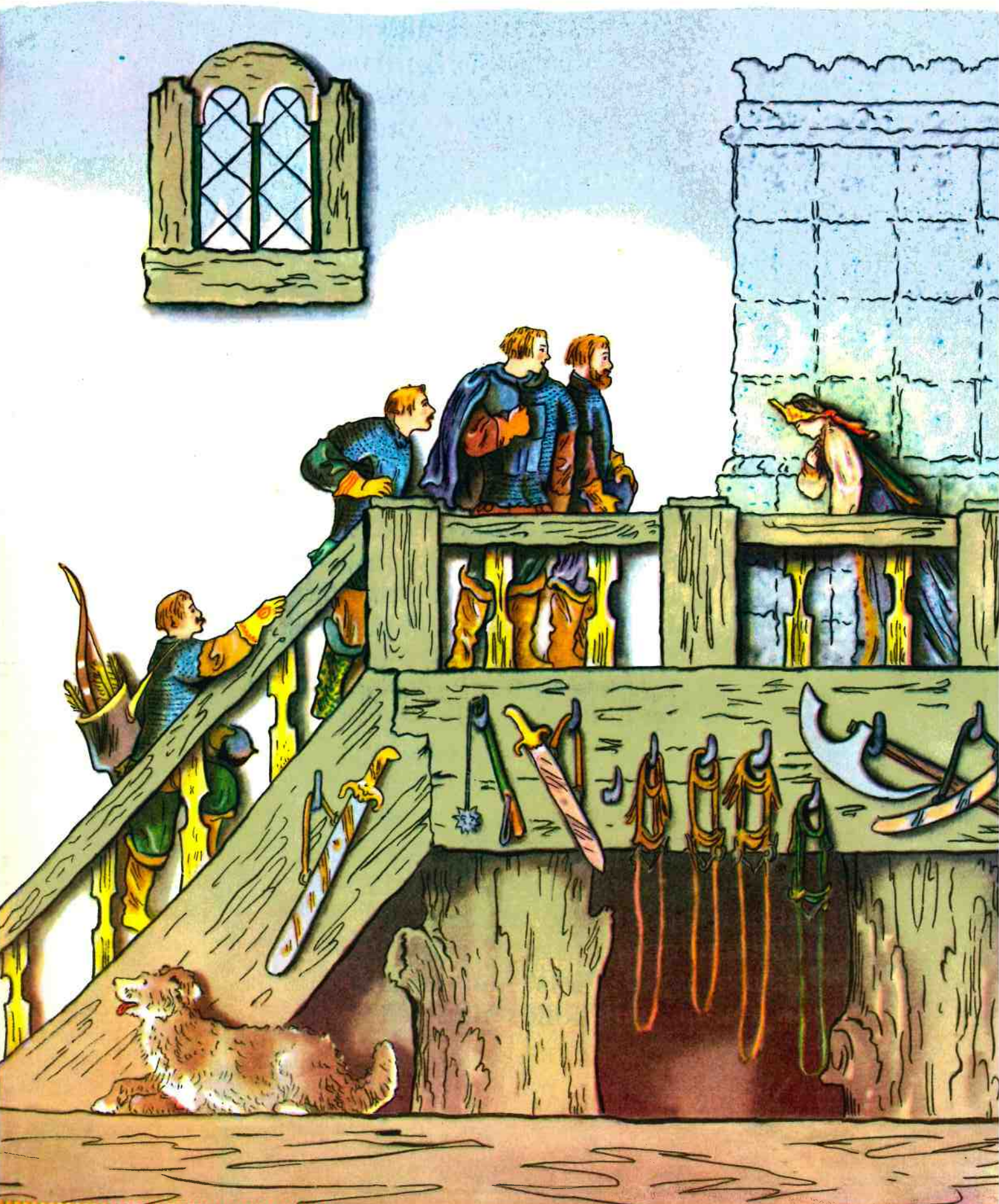

caraitė, be pavojaus
Girioj naktį praklajojus,
Atsidūrė netolies
Nepažįstamos pilies.
Amtelėjo šuo prie vartų,
Bet pradėjo žaist iš karto.
Ižengė ji pro vartus,—
Kiemas didelis, platus;
Šuo aplinkui šokinėjo,
O jinai arčiau vis ėjo;
Va ir slenkstis pagaliau,—
Ji už klengės tučtuojau:
Atsivėrė tykiai durys,
Ir, štai menėj atsidūrus,
Mato ji: ilgi suolai,
Ant visų užtiesalai,
Skobnios tvirtos ažuolinės,
Krosnys gulimos koklinės.
Ir galvoja tarpdury:
„Žmonės čia, matyt, geri,
Neturėtų skriaust, atrodo.“
Nieks tuo tarpu nesirodo.
Ji apvaikščiojo namus,
Apšlavė visus kampus,
Dievui užžiebė žvakebę,
Iškūreno sau krosnelę
Ir ramiai užmigo tuoj
Savo gultoje šiltoj.

Jau vidurdienis artėjo;
Girdi — kiemas sudundėjo,
Ir septynetas jaunų
Ižingsniavo milžinų.
„Burtai! — vyresnysis tarė:—
Kaip švaru čia pasidarė!

Kol medžiojome meškas,
Menę tvarkė mum kažkas.
Ką gi! Eikš, ilgai nelauki,
Su mumis susidraugauki;
Jeigu senas tu žmogus,
Būsi dėdė mum brangus.
Jei esi šaunus bernelis,
Tu mum būsi kaip brolelis;
Jei senutė tu žila,
Būsi motina miela;
Jeigu tu skaisti mergelė,
Būsi mum gera seselė."

Negaišuodama ilgai,
Šoko žemėn tuoj jinai
Ir, šeiminkus pagerbus,
Sakėsi, kad įsiskverbis
Nekviesta viešnia pas juos,
Ir čia tvarkės lyg namuos.
Iš kalbos jie greit suprato,
Kad caraitę tikrą mato,
Ėmė užstalėn sodint,
Pyragėliais ją vaišint,
Ant padėklo vyną nešė,
Gerti ją maloniai prašė.
Jiems dėkodama karštai,
Atsisakė gert griežtai;
Pyragėlio atsilaužė,
Gabaliuką jo sugraužė,
Prašė leist jai pagulėt,
Po kelionės pasilsėt.

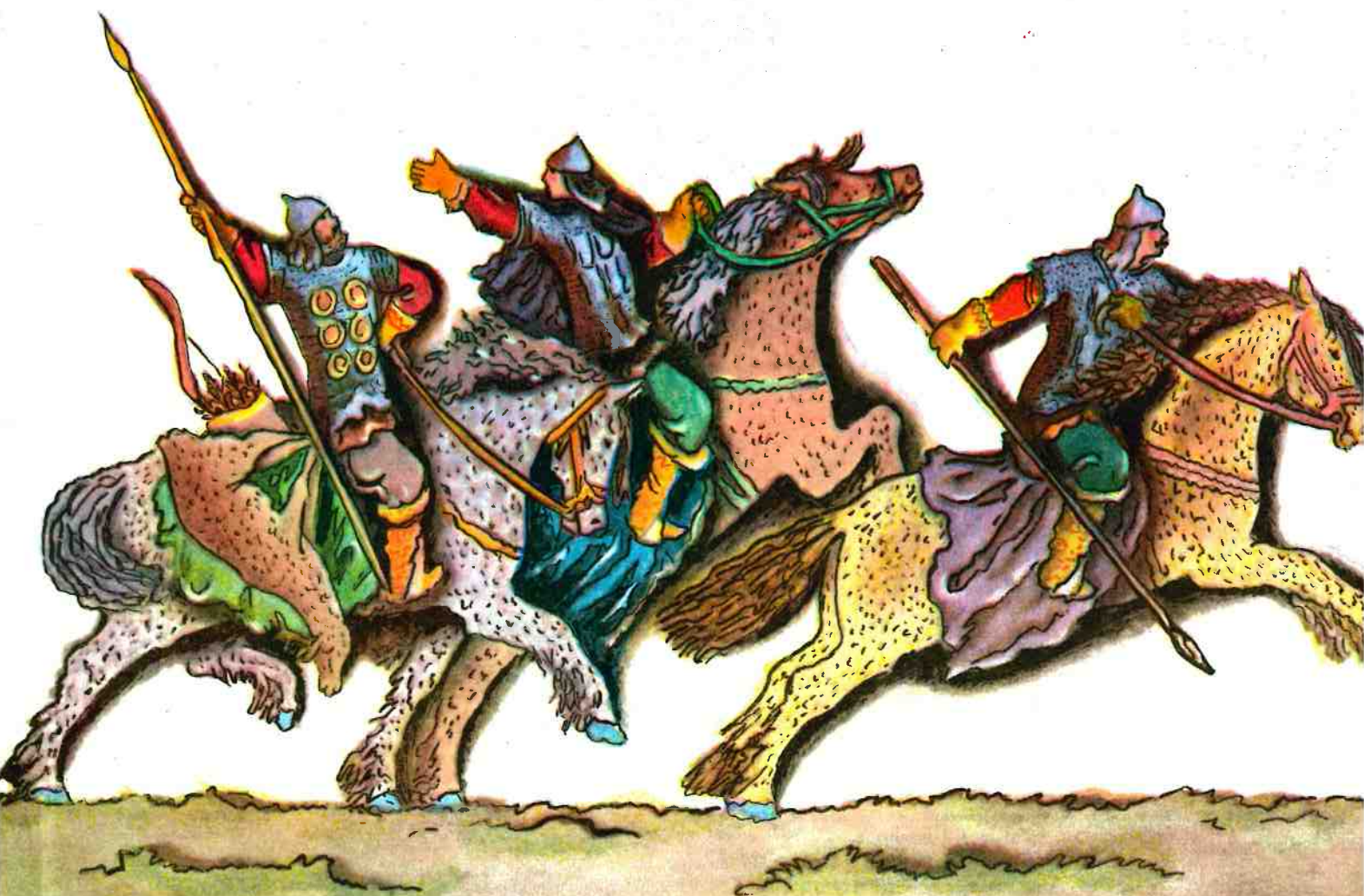
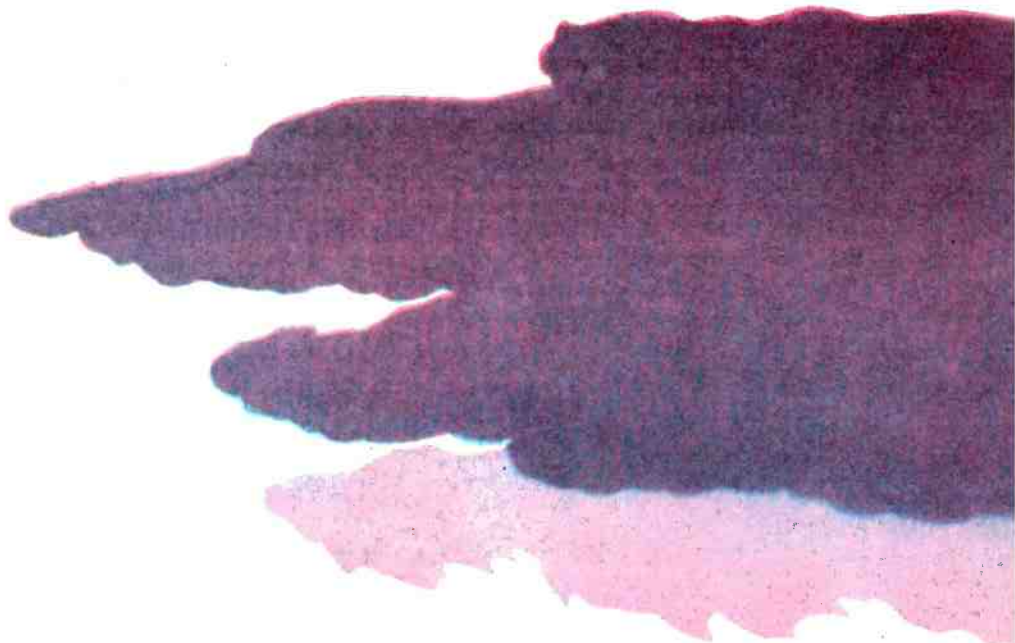

Palydėjo jie caraitę
Į pastogės kamaraite
Ir paliko vieną ją
Saldžiame snaudulyje.

Rėga laikas, nesustoja,
O caraitė mūs jaunoji
Neapleidžia milžinų.
Jai nėra liūdnų dienų:
Vyrai, vos tik įdienoja,
Draugišku būriu išjoja
Po giružę paklajot,
Sau antelių pamedžiot,
Tvirtą ranką pamankštinti,
Saracėną nulaipinti
Ar totoriui nuo pečių
Galvą kirst taikliu kirčiu,
Ar čerkesą užkliudyti
Ir iš miško išbaidyti.

Mergužėlė gi jauna
Triūsti lieka sau viena,
Tvarkosi, šeimininkauja,
Niekad jiems nepriešgyniauja,
Jie neskriaudžia taipgi jos.
Kaip matai — ir nēr dienos.

Jąją broliai pamylėjo.
Sykį auštant įgužėjo
Pas caraitę milžinai.
Žiūri, stebisi jinai,—
O vyriausias jai: „Mergele!
Tu kol kas tiktai seselė
Mum visiems gera besi;
Mylim mes tave visi;
Taigi prašome nuspręsti,
Kam gi teks iš mūsų vesti:
Septyni mes,— tu viena,—
Tark, kam būsi tu žmona,
Kam — tiktai meili seselė.
Ko linguoji tu galvelę?
Rasi, tu nesutinki?
Ar jaunikiai per menki?“

Vai, berneliai jūs šaunieji,
Jūs brolužiai mylimieji, —
Tarė ji.— Jei melas tai,
Tenubaus mane dievai,
Tegu aš numirsiu vietoj...
Kas daryt man, sužadėtai?
Guvūs, narsūs esat jūs,—
Kur surasi geresnius?

Bet visi jūs man vienodi,
Mat esu jau davus žodį
Karalaičiui aš jaunam,
Jelisiejui mylimam."

Roliai tylomis, nedrąsiai
Sau pakaušį pasikasė.
„Klaust — ne nuodėmė. Nepyk,—
Tarė vienas.— Antrąsyk
Nepriminsim. Teįvyksta,
Kaip tu nori.“— „Ar kas pyksta? —
Ji atšovė,— tik, dievaž,
Niekuo nekalta ir aš.“
Jai nusilenkė jaunikiai,
Ir kaipmat išėjo tykiai
Ir gyveno sau toliau
Lygiai taip kaip ir seniau.

Tuo metu žiauri carienė,
Savo podukrą vargdienę
Prisiminus, niršo vis,
Ir dėl veidrodžio širdis
Pyko jai ilgoką laiką,
Bet, pamačiusi jį sveiką,
Ji atlyžo palengvėl
Ir, grakščiai pritūpus vėl,
Ėmė savimi grožėtis
Ir šypsodama kalbėtis:
„Veidrodėli, sveikas! Tark,
Visą tiesą man paberk,
Ar ne aš visų meiliausia
Ir gražiausia, ir žaviausia?“
Veidrodukas jai į tai:
„Tu graži esi tikrai,

Bet yra miškuos pilaite
 Ir pas milžinus mergaitė,—
 Ji, nors vargsta šiuo metu,
 Bet dailesnė, negu tu."
 Šoko ji Juodžiukę plūsti:
 „Kaip drįsai tu nepaklusti?“
 Šmaukšt virbu.— Ši, taip ir taip,
 Ima aiškintis visaip,
 Pagaliau prisipažino,
 O carienė įgrasino:
 „Jei gyva dar nori būt,
 Tai caraitė turi žūt.“

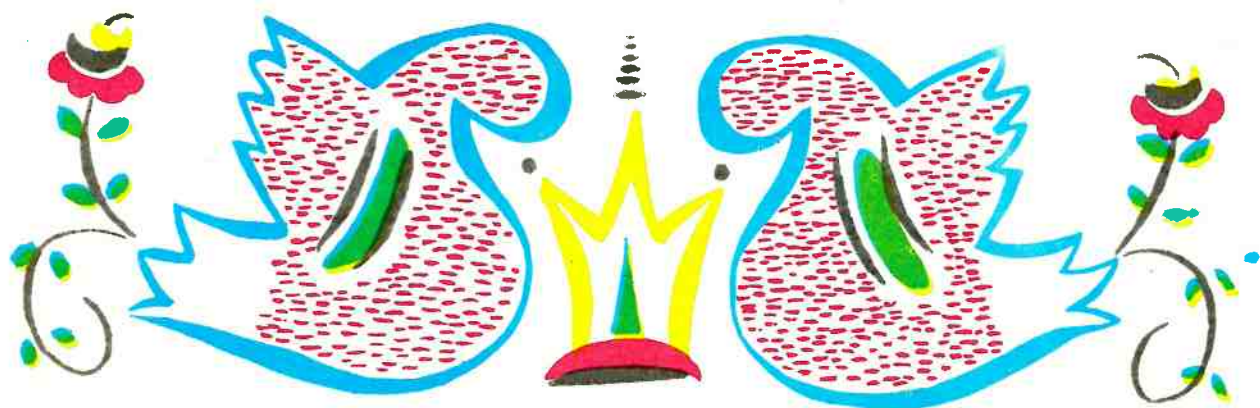

Kartą verpia sau caraitė,
 Laukia grįžtant į pilaite
 Brolių, buvusių miške,—
 Staigiai girdi ji: lauke
 Šuo kažką piktai užpuolė;
 Žiūri: elgeta vienuolė
 Slenka rūman ir lazda
 Ginasi nuo šuns. Tada
 Šūktelėjo jai mergelė:
 „Lukterėk bent kiek, senele,—
 Pas tave tuojau einu,
 Tau turiu aš dovanų.“
 O senutė prašo, stena:
 „Eikš greičiau, mergyte mano,

Tai prakeiktas šuo, sakau,
Vos gyva beišlikau;
Va, kaip siunta nevidonas!"
Ima jai caraitė duonos
Ir negaišdama — laukan;
Bet, vos įžengė kieman,
Šuo kad šoktels jai prie kojų
Ir neleidžia — cypia, loja;
O jei senė pajudės,
Rodos, griebis ją ir suės
Taip, kaip stovi. Kas daryti?
„Nemiegojęs jis, matyti“, —
Tarė mergina rimtai
Ir surikus: „Gaudyk, štai!“
Metė duonos kepaliuką.
Senė, čiupus ją, sušuko:
„Dievą melsiu už tave,
O už duoną — gaudyk, ve!“
Ir ji sviedė jai nemažą
Obuolį auksinį, gražų,
Lekia oru obuolys...
Šuo kad šoks lyg koks ryklys...
Bet caraitė capt pagauna.
„Krimsk, gaivink širdužę jauną,
Obuolėlis kaip medus.
Ačiū, ačiū už pietus!“ —
Tarė senė. Ir išnyko.
Kai viena caraitė liko
Ir pasuko į duris,—
Šuo prie jos; ir staugia jis,
Ir į veidą žiūri meiliai,
Lyg širdis jam maustų gailiai,
Lyg norėtų „mesk“ sakyt.
Ji nežino, ką daryt.

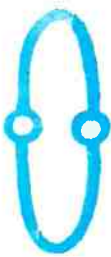
„Kas tau, mano Sakalėli?“
Ir, paglosčius gyvulėlį,
Liepia gult jam patvory.
Atsidūrus kambary,
Atsisėda prie kuodelio,
Brolių laukia prie langelio
Ir nerimsta. Obuolys —
Tartum saulės spindulys
Traukia akį; toks sultingas,
Gelsvas kaip medus, kvapingas,
Taip prinokęs, kad kiaurai
Net matyt visi grūdai.
Palaikyti jį norėjo
Lig pietų,— neištūrėjo:
Palietė pirma pirštu,
Jį pridėjo prie dantų,
Pagalvojo, „et“ sušuko,
Atsikando gabaliuką —
Ir pasviro tuoj jinai...
Kvapą užėmė ūmai,
Švelnios rankos lyg nuvyto,
Obuolys iš jų iškrito,
Liovės plakusi širdis,
Uždengė tamsa akis, —
Ir nė riktelt ji nespėjo,
Kai ant suolo jau gulėjo.

Po grumtynių įprastų
Grižo broliai tuo metu,
Pamankštinę savo jėgą,
Priešais staugdamas atbėga
Jų šuva — ir neramus
Rodo kelią į namus.
Broliai tarė: „Ne prieš gerą!“
Atleikia, duris pradaro —
Ir sustingsta. Šuo kaipmat
Griebia obuolį, čia pat,
Lodamas piktai, praryja:
Krinta — ir nebeatgyja:
Šitas obuolys brandus
Slėpė mirtinus nuodus.
Vargšai broliai it pakvaite
Vaikščiojo apie caraite,
Lenkdami niūrias kaktas,
Meldės, kaip mokėjo kas,
Rėdė, puošė, kaip galėjo,
Ir palaidoti norėjo.
Bet vis delsė. Mat jinai
Lyg prigulus neseniai,
Taip gražiai, skaisčiai atrodė,
Tarsi tuoj prabils ji žodį.
Tris dienas ir tris naktis
Laukė jie, kad ji atgis,—
Nesulaukė... Nusiminę,
Gavo karstą krištolinį
Ir, paguldę kūną jos,
Nunešė jį prie olos;
Šioj oloj granito kieto
Kapui jie parinko vietą;
Prie šešių stulpų tvirtų,
Plieno grotais aptvertų,

Josios karstą ant grandinių
Iškilmingai prirakinę,
Atsisveikino su ja,
Ir nakties tylumoje
Vyresnysis tarė: „Rože!
Mik ramiai čia. Tavo grožį
Sutrypė žiaurus žmogus,
Bet atvertas tau dangus;
Mes visi tave mylėjom,
Laimės tau visi linkėjom,—
Netekai tu nė vienam,
Tik šiam karstui nebyliam.“

 carienė šitą dieną,
Laukdama gerų naujienų,
Griebė veidrodį linksma
Ir jam tarė klausdama:
„Pasakyk, ar aš mieliausia
Ir grakščiausia, ir skaisčiausia?“
Ir išgirdo štai ką ji:
„Taip, cariene, tu žavi,
Tu pasaulyje grakščiausia
Ir meiliausia, ir skaisčiausia.“

 užadėtinis caraitės,
Jelisiejus karalaitis,
Tuo metu be atvangos
Ieško savo mylimos.
Per pasaulį platų joja.
Nėr ir nėr! Jisai vaitoja;
Ko tiktai paklausia jis,
Nieko nieks nežino vis.
Vienas į akis jam šaipos.
Kitas nusigrėžęs vaipos.
Dėl sunkios savo dalios

Skundžias saulei pagalios:
„Oi saulužė tu skaisčioji,
Tau klusni žiema šaltoji
Ir pavasaris šviesus,
Tu kasdien regi visus.
Malonėk man pasakyti,
Ar neteko kur matyti
Tau caraitės mylimos?
Sužadėtinis aš jos.“ —
„Ne, — į tai atsakė saulė, —
Gal jos nėra gyvos pasauly,
Niekur jos aš nemačiau;
Tu mėnulį klausk verčiau,
Gal jį bus ją sutikęs
Ar bent pėdsakus užtikęs.“

Nors nedaug tėra vilties,
Liūdnas laukia jis nakties.
Vos mėnulis patekėjo,
Karalaitis prakalbėjo:
„Mėnuo, mielasai broliuk,
Paauksuotas rageliuk!
Apskritveidi, šviesiakakti,
Pabundi tu gūdžią naktį,
Tylios žvaigždės paslapčia
Džiaugiasi tavim nakčia!
Malonėki pasakyti,
Ar neteko pamatyti
Tau caraitės kur jaunos?
Sužadėtinis aš jos.“
O mėnulis jam: „Drauguži,
Nemačiau, kur ta mergužė,
Mat padangę per trumpai

Saugau aš; Galbūt jinai
Perbėgo, kol aš ilsėjaus."—
„Ak!“ — sušuko Jelisiejus.
O mėnulis sako jam:
„Reikia būti kantresniam;
Ar tiktai smarkusis vėjas
Apie ją nebus girdėjęs;
Tau patarsiu — neliūdėk,
Tuoj pas vėją paskubėk!“

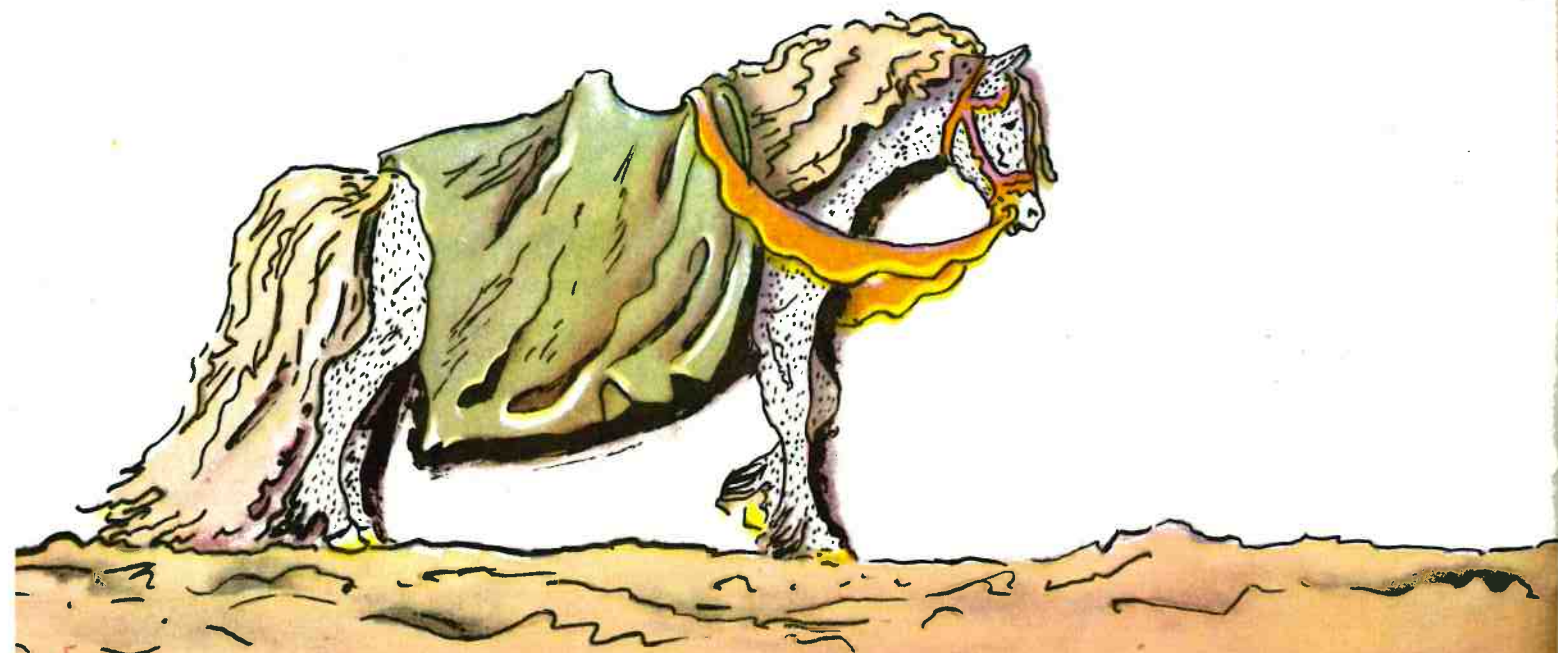

Karalaitis tuoj pas vėją.
Jį pamatęs, prakalbėjo:
„Vėjau, vėjau! Tu smarkus,
Debesų valdai pulkus,
Tu banguoji vandenynus,
Tu skrajoji po kalnynus,
Tau laisvi visi keliai,
Vieno dievo tebijai,—
Malonėk man atsakyti:
Ar neteko pamatyti
Tau caraitės mylimos?
Sužadėtinis aš jos.“—
„Lukterėk,— atsakė vėjas,—
Už upelio pajojėjus,
Dunkso kalnas gan status;
Urvas šone jo platus:
Čia ant kabančių grandinių
Rasi karstą krištolinį.
Tuščia ten aplink, gūdu,
Nematyt jokių pėdų;
Guli tam karste tavoji
Sužadėtinė jaunoji.“

Uėjas nušvilpė toliau,
Jis gi verkdamas tuoju
Kalno linkui pasileido,
Kad galėtų brangų veidą
Dar išvysti bent trumpai.
Jis keliavo neilgai:
Tyruos kelią jam pastojo
Kalnas didelis. Prijojo,
Dairosi... Kalne ola;
Jis vidun,— tenai migla,
O migloj toj ant grandinių
Karstą regi krištolinį
Su mieląja caraite,
Gulinčia tame karste.
Čia širdis jam taip apkarsta,
Kad jis krinta ant jos karsto.
Karstas trūko. Ir ūmai
Praveria akis jinai;
Besisupdama iš lėto,
Žvalgosi, lyg niekuo dėta,
Pasiraivo, taria sau:
„O, kaip aš išimigau!“

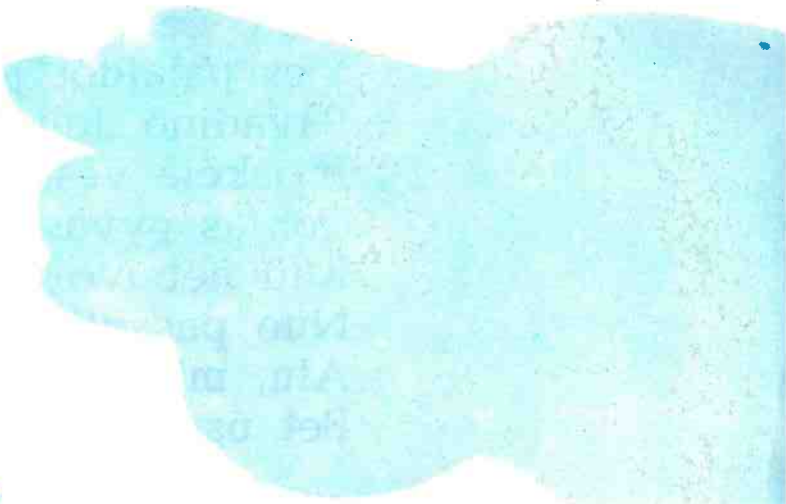
Ir iš karsto koją kelia...
„Ak!“ Jis puola jai prie kelių,
Neša verkdamas laukan,
Pasodina ją balnan,—

Ir, burkuodami maloniai,
Leidžias jiedu į kelionę;
Ir plačiai visuos kraštuos
Sklinda gandas apie juos.

Stai caraitė atkeliavo
Į namus pas tėvą savo;
Pamotė jos tuo laiku
Džiaugėsi veidroduku:
„Ar ne aš visų meiliausia
Ir grakščiausia, ir skaisčiausia?“
Ir išgirdo sakant ji:
„Tu, be abejo, žavi,
Bet caraitė dar meilesnė,
Dar grakštesnė ir skaistesnė.“
Pamotė, kaip įgelta,
Metė veidrodį pikta,
Trenkė durimis, suriko —
Ir caraitę susitiko...

36592

Widnia
Z Widnia moim
BIBLIOTEKA

Apsisuko jai galva,
Krito žemėn negyva.
Vos palaidot ją suspėjo,—
Pavadino Jelisiejų
Ir iškėlė vestuves,
Tokias gyvas ir smagias,
Kad nebuvo tiek šėlimo
Nuo pasaulio sutvėrimo.
Alų, midų ten maukiau,
Bet ūsus tik sumirkiau.

